

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీరాధాకుక్టే శోనత్రభామానేమితగపాలకృష్ణవర
ప్రవర్తకానమః

శ్రీరామాగమశేమనాగమణా పుష్పినేవమగంధర్వభూ
భారధవంసనదవకేజుతరశుం, భచ్చక్రిమక్రూర ఫల
స్థైరసార్వరయుతాననాంబుజపల్లకశ్రేణిసంవేశన
కామజ్యోమృతపూరముంజెలుకుమార, కల్యాణాగపాలకా? 1

పదైరండకులపాయమాదిగభవత్యదారవిందంబులే
మదిలానిల్పికరరజాంధపులసంబంధంబువర్జించియా
పదలందైనఁజరింపకుండవిలస, ధృక్తేభజింతుంగదా
యదినవారసి కూర్చుమయ్యబలువర్తయి వేణుగపాలకా? 2

గరిమధారకపోషకంబులుగభాగ్యశ్రేణిగంసోధముల
పరిధానంబులుగానిధానములుగా, భక్తావనీధంబుగా
సిరిగానంచిభవత్పదాంబులై, నవింపుమండంగనన్
గరుణాంబ్రపవిత్రమిధత్తమరటలకల్యాణాగపాలకా? 3

బలునామందినుపొండవేయులకుద్రోఖగ్నంబుఁబోట్టివై
రులనిర్జించి పోరజ్జముతతనములకుం ప్పణిగుగంధర్వదం
తులతోఁగూడినరాజ్యమిచ్చియటపై దుర్యోషములవ్యయని

స్థులయజ్ఞంబు లానర్పణ జేసి తివిస్తాను స్తుత్యగోపాలకా4

అతిచాల్యంబుననే విమాతృకు పదురాష్ట్ర వరదనారాచనం
వారాచ (మార్తె) పుండుభక్తి భవదయా ఘోషముంగిచ్చి
వరరాజ్యంబునకంటె మిన్నయగునై శివార్థంబు ప్రాప్తించినా
వేయై డై భాగములందు మండనుగదా సేవకగోపాలకా5

నయాం దావ్యము జ్ఞానశక్తులు సునీతి నీసుకంపానుభా
క్రయస్సు తలపాసి యన్న దివిజుక్రేణి విసర్జిం చెయ
దాయంబున విడనాడి న పదముల ధ్వనింపుచు నర్పకభ
క్తాయుర్దాయక వారంధితా శ్థమిడ వ్రయన్ వణుగోపాలకా6

తనియడ సంపదలిచ్చి బాడబుని వస్త్రస్త్రమ మచ్చించి
దీననాట్రోపదినీవి చిత్రమగునాం దర్శంబు గల్పించి
జ్ఞునై శివార్థ మెసంగి మాలికుని దీక్ష నప్రచివర్తిల్లున
ఘనదాతృత్వ మిడువశేషభనము, అలాభణిగోపాలకా7

ధనసాధనక్రియనాపయన్నిధివి, త్రంచక వేధించి ✓
వనఘానకపకేత్తి నాకు విఘ్నల, యాసంబుచేకూరిని
ప్రనిచాలించి వరంబులిమ్ము కడుటా, పారణ చిత్రంబుతో
ఘనతంబూర్పుము పూడి వాడకలప్రగల్భాణిగోపాలకా8
నందాభిరునియంటునుండు తతి విద్యాణంబుతో గాంచిన

గోపాలకృష్ణ త్రరతతము

నిందండుయనిర(గుపండ్లిద(గన, య్నితింగ)పంగాంచిమ
లాందంబొసెడు బొన్నలయ మణులై, యువేరితా రిద్ద్రమున్
డిందంబెసెనటంచు వింటిమహామక్తనిగ్గింపుగోపాలకృ 9
లింగారంబులవేషగా దిగినచి, య్నింబులభవద్దంతస
తాంగత్యంబునర(గివిప్రునకుభా, స్వత్సభ భూషణతై
బంగారై ధనరాసులైపటములై, భవన్యంబరానకమై
శృంగిణినివ శియైలభించెనిదిబల్, చిత్రంబు గోపాలకృ 10

ఇలకైవాసురసంపదనకులల, నింపొందునారెంటెలా
పలమోయ్యంబిడుదైవసంపదనిసంభాషించితివట్టిమ
ల్లరినింపందలపొసి భూరివిభవై, ఘంటముయ్యవృద్ధయా
భలవిశ్రాణనకేక్రుతిజ్జగతిప్ర, భాసిల్లుగోపాలకృ 11

లలిమున్నట(బురంబునిల్లినర, జాలంబునవసంపించిజా
యలతాసూనులతోసమాత్మభటస్సనాధ్విప్రసంఘంబుతో
విలసత్ప్రభవమొప్పనలిన భవ, ద్విత్తాంతమందెన్నవో
గలవేనకునసారథనకార్యములిలంగలనణగోపాలకృ 12
పగతోడ(గోపాలకృ) పగతోడ(చైద్యపతిదు, రభిషలవచింపంగమా
నగరాదాతగదంచుసజ్జనులునా, నాగతులంద్రాయ(చె
ల్లకుకెన్నదగవూనిచక్రమునుబా, వరటంబుగానయ(గా
దెగటార్చెంబగవాని(చూనిఘనద్రవ్యైర(గిగోపాలకృ 13

ఘనవృష్టిమనోరథగోపములుత్తతాంతరసిన్ధువేదజ
 యస్సగోవర్ధననామకామ్రాణానివాహాబంబుగానత్రిబు
 ట్టనప్రలకనిలచెట్టెయడువినముఖబహారమొప్పంగనం
 దునిమందంగలవారిప్రొచితీసురమృగిచ్చిగోపాలకా ॥4
 తిష్యచ్చులనవనతపాయసముల, త్వంతాన్మూసకజగా
 పష్కల్దష్కళమప్పదంబులునుడుంభల్లద్దకంబులకవిం
 గుప్పలొవ్వియగెగొల్లవారలనుసంకొంచువారించిన
 ర్బిష్కప్తమ్రాణితిమందలానిచి~~య~~ సూరుమెచ్చగోపాలకా ॥5
 ఘనురొముప్పదిమూడుకొట్లసురసంఘాతంబులందేరిపా
 వనపయాషమొసంగిప్రచినజగ, వ్యంధ్యంకవైయుండచ
 య్సననాభకులజేరిమస్త్రిదధిదుగ్ధాంబుమొకంకిలిం
 చినవాత్సల్లమెఱుంగశక్తమనున, త్రివేణుగోపాలకా ॥6
 సకలజాసనశత్రుశంకరులక, సావధినుఁడొనవృక్ష
 పరులెగోవులమెప్పబాలకులసంభావించిమిత్రుంకవై
 నిరతంబాడుచుబాడుచుండుచుచుకన్దొప్పలారింపుచు
 సరసాలాపములాడువత్సలతనెనెల్లఘంతుగోపాలకా ॥7
 జలరాశింబురిగాఁబురిజలధిగా, శైలంబాగిరిరాయిగా
 శిలశైలంబుగఁభూపతిన్ భటునిగా, సవాతురుకొంబుగా
 నలనవారమునశ్శిగానుచినన, వారంబుగాఁజేయున
 బలుసంకల్పమపాశసాక్షిమడుసంభావించిగోపాలకా ॥8

~~అంతఃపురమునందును బహుమతిగా నున్నది~~

పాపపాపేష నింఛిన జ్ఞానగులంబు భాగ్యసంసారక
వాపారంబులలో (దగిల్చి) నిజవలంబు వాప్తక నిల్చినా
నాపుణ్యములలో నేవేలకొక నిద్ర న వాప్తకంపాప్తక
నవారంబు జభక్తుఁడైనదవుమక, నిధియగోపాలకా ? 19

~~అంతఃపురమునందును బహుమతిగా నున్నది~~

~~అంతఃపురమునందును బహుమతిగా నున్నది~~

సంకల్పించుకొనక చనా పునఁదేసిన వలెకొనక నవత్తు

పంచంబు దినమానవాధములవలె ప్రాప్తించు విత్తంబున

కౌంకరాధ్యము చాలదయ్యెనది దుఃఖించిచ్చెనన్దించినా

శంకరాచార విదేమకారణముకొనక వశగోపాలకా ? 20

ఆస్తింబుత్రులకెచ్చి వత్తులనునె, యథమానితికెక్కి

భవస్యంబయ్యెను వార్ధకంబు కేరద, వానపదాంభాగువలూ

పాస్తింజెసి తిసర్వశక్తుఁడవసా, భాగ్యప్రదుండుడయూ

విస్తారండు వగన ~~అంతఃపురమునందును~~ బ్రావణిబుర వవణుగోపాలకా ? 21

శైలాంశులకులకులకులారును (దృష్టచర్మకారులవసా

మాలాకారులుభార వావలు మఱి మాధ్యంకిమకప్రక్షుని

కౌలంబందున వార్ధకసాధములాగి, గజ్జీంపుచుండంగన

శాలానిర్మితికెయఁజాలవుగదా, నవత్తుంబుగోపాలకా ? 22

కనకావరరత్నము మృద్ధులంబును సూర్యగంధై నడుమూరమా
 నినచంద్రులకనుమంద్రులృష్టరుచియై నుండుచనుండుగడు
 జననాథుండు భుజిష్ఠుడై వగచుడు ధౌరత్రుఁడై యోగిన
 ఘనకామణి ముత్యవళఁద్రుజగ, త్తలనణగోపాలకా ? 13
 వేదవాన్సుఁడు కేటకంబునొగిను, శ్వేతపుఁగావిం చియా
 వ్యోమంబా పుగమాన్యు మిచ్చెభవదయాంధ్రువీయంగిచ్చిన
 రావదితాన్తశి సన్నునంద్రులమన, వారాధనయుండువై
 నాథారాజ్యగన్మఠంపఁజాలవేరమా, నాశకగోపాలకా ? 14
 తమతానభృపతియై తనసుతయా, సావిత్రిదర్శించిన
 ర్షమరణసన్నతిఁజేసినంతశమసుం, డాసాధివేదవాంఛితా
 క్షమువేపారవరంబులిచ్చెఁగన్, దాసుండునై యెన్నివ
 ర్షములకస్థించినఁబ్రావఁజాలవకటా, సంతానగోపాలకా ? 15
 స్వల్పప్రవృత్తు నల్పశక్తి యనుస్వల్పజ్ఞానముకగల్గుమా
 పులకపటించియనకమార్గణతతిం, బాష్పంపుచుండుంగ స
 కల్పస్తోకముచజగంబులనొగిం, గల్పించు నసత్ప్రపా
 స్వల్పంబయదభక్తు సంతమలనై, పృథ్వీంబుగవోలకా ? 16
 వరసింధుడై తేజాఘజన్మమునగా, వంబునిభూనామమ
 ల్పరివేష్టంపఁబ్రతిష్ఠఁజేల్గదనియ, పౌంధుండుచింతింపన
 వరవిందాప్తునిఁజన్మరాజమునమా, యంజేసి తచ్చాశ్శచె
 యైరఁగావొడిసనప్రభావముమవర్, చిత్రంబుగోపాలకా ? 17

గరళస్థంబగుదుష్టరాక్షసమచాగ్రక్షరమివానియ
 త్తరుణింబంపగదానమనుచితదగంబౌతతిథూరివి
 స్తరసారభస్మమలనెఁజందనలతాంతస్త్రమముంబౌతి
 కరననాలుకసౌక్రినందునబళికలభణగోపాలకా 228
 ద్రువునికరాజ్యపదంబుననిలిపిని, స్థూలస్థాయుకాకగిన్ద్ర
 భీముల్లాల్లుటసత్తమనిననునం, భావింపకున్నస్థర
 గవనెషంబుఁబొలంగఁజేసివెనన, కైంకర్షనానావిభ
 త్తవలాభార్థమువిత్తమాయఁగదెప్పినారంబుగోపాలకా 229
 ఎన్నమందులువాడినాడమతియెన్నెన్నవరార్థంబులం
 దిన్నమానకతుండకూలముమహాతీర్ణప్రకాపంబుతో
 నన్నదుఃఖమొసంగుచున్నదిమద్రయవర్షధిఁబొగొట్టిన
 కన్నమింపినవారువెరువ్రజగ, త్తలన్దణగోపాలకా 230
 జారత్వంబుదురొదరంబుపరహింసాచారకృత్తంబులే
 పారంజేయుదురాత్ములారదగుదురాన్ద్రువుననుజేరిపె
 ల్లారాటంబానఁగూర్చుమంటఁగనివ్రదత్తంతదుర్మార్గుఁడౌ
 నౌకాయంచునకులేవఁచింపవినసొ, పానకగోపాలకా 231
 శరతల్పుండగుభాష్యఁడొందిననికు, తానవంబువారింపదు
 స్తరపేడంబొలఁగింపినట్టిపనిసత్తంబనినాలానదు
 ర్భరమౌతఁచెడుతుండబాధనిపుడభావింపిపోగొట్టిని
 ర్భరహింసానఁగూర్చుమయ్యకరుకా, పారణగోపాలకా 232

పడులుల్లాడుచుండెన్ స్వాగోదరమున న్యదపాడుపూలొప్పినా
వైదొలించు (గలంచుచున్నదిమరకాపంబయ్యెనొరగిన్ గ్రమ్
యన్ దేలాంచితిదంతైన మనకదేవంబువిదాఱించిన
జ్జేడప్పించొలగించిసోజ్జములుమార్గవయ్యగోపాలకా 33
చిననాదాదిననన్నదానములొగింజేయించితిదెసొండులం
గనిపూజించితిబేదవారలకు సొజ్జించిచ్చితియోగ్యురొ
జనస్కంధుంబులకేపురిచ్చితినియ్యసత్కార్యమువహంధుమై
చెన్నెన్నెట్లుగదార్చి పాలయితివ్రాత్రలన్దభిగోపాలకా 34
యమబాణంబులతోనమానమగుదుర్వాసధులననున్నట్లుగా
సుమబాణంబులచేమనభవుడుదుష్టుంజేబాధింపఁగా
నమలజ్జునవిరాగభక్తులికేనెట్లుజ్జునవధలొన్ని
త్రముదాసకునిజేసియెలుకొనుమాదైతార్గిగోపాలకా 35
గదఁబోకొచ్చిసుజంబులిచ్చినసర్కరావన్నభోబాతకా
స్పదమామనుతొలంగజేసిననుమ్రయన్దనముజేచ్చిన
పదకైంకర్యగుణానుభూతులన్మనఁప్రాప్తింపఁగాఁజేసినం
గదసంతోషమురండుగానిపనవేడ్కొనకుగోపాలకా 36
సకలావరమునిల్పియంగములకు, రాసవంబుకల్పింపఁదా
నకమాతుంధమునందుకొగిమెదవేదొనానావిధాన్తొకవ

శివాలకా వ్యాఖ్య త్రతతకము

ధనులనై విలపించుచుండగని చింతాదుఃఖములనై పిమా
మనచిత్తంబునకు ముదంబిడవునా మధ్యనంబెగావాలకా 37
శతధనులం దొనరించుకృత్యమునకుడ సాహాయ్యమై పోయిన
తత్తనాత్మానై మనులపించినమనవర దర్శనమననకూతునం
చితకాకులమ మొకప్రచినభవచిత్రంబుకావచ్చునం
శతమయ్యంగదరాశమెట్లుడునునకలనైనాగావాలకా 38
నామంబుజుపింప జిక్కుతఱినిన్నెనాడు పూజింపట
వారినేసత్తథలాలకంపడుగద యామనననకుండట్టిగా
త్రానాకుడదరిజేర్చిప్రచితివిన దాసుండనైకొల్చిన
న్నెనాడెందులకాదరింపవసుఖంబునాపిగావాలకా 39
నినుమాప్తించుటకంటె బాతకములన్నయట్టివాపాత్మలం
దునజ్ఞెదుండను బూతనామయమధునలైరె వారిద్దఱిం
గానమొత్తంబునకంచినా వుగదనాకునాత్రిమావవచ
యననాగాగ్గముపుష్పేతుష్పేనుగగ్గయోవణుగావాలకా 40
అలనావర్ధనశైలమెత్తితివిదా వాగ్గిమవరమాధుర
జలమునదానెగ్రసించినావగరళస్త్రునంబునుంగ్రొనినా
విలనకొద్దియువదసాధ్యము జగద్విషాదతచారిత్తన
ర్వలరందుందరుజాభరంబుదపుమ యనవణుగావాలకా 41
కరణంబుకశిలంబులయ్యెదనువుగంపింపసాగె జరా

భరమౌరీతజనించుఁజూపఱునునబ్బాయుట్టవేళకుజల్
పరివృష్టిచిననెంతకష్టముభవతాపదారవిందంబు
కరణి కసన్నుతి జేయఁజూలదుజగత్కలానాగి

42

నానాయానులలాజనించెయనుద్రెన్ద్రంబాంబిముఁడు
నానాకర్మములాచరించెతినియనాడెననప్రాభవ
స్థానైశ్వర్యగుణాప్రభావములున్నదర్శివేదనెతిగ
జ్ఞునాంభాసిధినిలలాడితినిపోసర్వశగోపాలకా

43

నోవెవండువయిట్టివాఁడుజగత్కల్పమపాటిదా
యవాఁడుందెరియంగవేడులననెపారుచునిల్పఁగా
నేవేదదువిభూతులగుణములన్, నేదవవత్వమున్
దేవాతెల్లిబవనాకరించితివికా, దేవణుగోపాలకా

44

ఘనయుద్ధంబునభీష్మఁడెందనమనఁకాలుపనమునాపవేజా
రనకాస్త్రార్థములన్వధించెతినివె, కావించినావట్టిన
కసుకూరింపనికాంక్షములలవెధెర్నస్థైర్యవాతుగుసా
ధనమౌకష్టములన్వారింపెదవుకా, దావణుగోపాలకా

45

గరిమన్దిత్యవిభూతియందువిమలా, కారుండైయున్నవా
నరదవాసురయక్షకేంద్రులకున్, నానావిధంచాచకా
దరభూతంబులుకాంచమలుననఁగానక్కంబుకాదంచుని
ధీరప్రజ్ఞామూలెత్తుచుండెదవుకా, దావణుగోపాలకా

46

అంతా ఒకటే ఉన్నాము

అతిశయము తో జేపులను నీతానందమును నీదు
 యలంకారములను నీతానందమును నీదు నీదు నీదు
 కృతులంబులను నీతానందమును నీదు నీదు నీదు
 వాతానందమును నీదు నీదు నీదు ॥47
 కృతులంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 ముతలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 ద్దుతలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 భుతలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు ॥48
 వయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 వయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు ॥49
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు ॥50
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు
 నాయలంబులను నీదు నీదు నీదు నీదు నీదు ॥51

నామా వాక్యము ప్రాభవమును నానవత్వమునా పముక
నావ్యాసానికముగా నెరింగియును నసంబంధముగా నిగా
ధామోదంబున జేరితావకమనఁజ్ఞాంఘ్ర వృక్ష మనునా
ధామంబున నిచ్చిత్రచిత్రవికా, దావణుగోపాలకా ॥ 52
నసంబంధముచేత వల్లవజనా, నకంబుభామలకుక
వాసాంకితసనారవాదివృతది, వృక్షంధరా జస్థలై
వాసింగాంచరిమోక్షమందిరిభవ, దావత్సల్యమామకమునా
యాసంబుంగనిరామనైషమనిజనంబై యుండిగోపాలకా ॥ 53
కలిసెన్గారవమొందియుండి తృణసంఘాతంబుభక్తిండుచే
మరపోతజన్మకమెన్ననట్లుబుధుడై, మత్తుండుసంసారియై
పరగుడికాస్త్రమెలుంగుండియునున్నప్పుడు నిన్నెనిరం
తరముంగారిభజించి ముక్తుఁడగుఁగా, దావణుగోపాలకా ॥ 54
గారెకమూరిలుపప్పులప్పుములుకావంబుకవరానన్నదులిం
పారణినాకిడినావుగానిజడరం, బండామయంబుంచిపె
ల్లారంటంబానఁజూర్చినావుతిసుట్టెట్లు యాననిరావారికై
యరితిమననెక్కునయన్సజదా, యావణుగోపాలకా ॥ 55
అనిరుద్ధుండుపక్షబలంబుజునితో, నాలంబుఁగావించినా
చ్చిననవచ్చుటకెగిబాణుననితో, కషేంచిసంప్రతిచె
త్తునివాంఛన్మటవచ్చినట్లురిపుకెడువృక్షమయంబుంచెపు
న్మనఁబాగొట్టిసుఖంబురయగదమా, దావణుగోపాలకా ॥ 56

కలనకభిమునిచేబ్రహ్మపుత్రసుతుడబండింపగాఁజేసియి
 మ్మలభూనాథులఁజేరఁదీసిబవలకా, మోదంబుఁజేపూర్తి)న
 బ్బలఘుకావ్యధముసంగుదుప్పరుజఁబ్రాయంజేసియా రోగ్యముం
 గలుగఁజేయుముజోతలంజనిజగత్తల్పాణిగోపాలకా ౫7
 భువివైరాజసతామసామృతగుప్తబుధలములునర్మదుల్
 నవిభుల్కారనివారిమానుసొనిన, కల్యాణితలం చరి
 త్రమునకేవలంబులుపూనితల్పెదనుత్రైతకమలమలంబుగే
 ల్గవలన్తోడిచియంలకేంచుపగిదింగలన్తాణిగోపాలకా ౫8
 పరుఁడెవరుజగంబులేదుమతిపాపంబున్నదె~~మ~~ పుణ్యముం
 బరమునెదనిదూఱుమానవులుసం, వద్దెభవంబందిని
 ధ్మరుతేనాబ్ధిముఁజెందుచుండగ భవద్భక్తుకరుజాపేదకా
 కరమైయుండుటచిత్రమాగ్గజగత్తల్పాణిగోపాలకా ౫9
 చెడుకార్యంబానరించువేళఁగలుగుఁజ్రేయస్సజ్రేయస్సనొ
 దెడుసత్కార్యమొనర్చువేళనొకఁడెదవంబుచేతఁభయం
 పడుచునర్మగుగదయ్యమధనములుమ్, దబ్బవంబుదరితిమ
 ల్గడిఁగైకొన్నదిసందియంబుదు~~ల~~మి, లక్ష్మణకగోపాలకా 60
 కాగిననాభకమ^{లంబున}దునలువక, నిర్మించియాబ్రవణిచే
 నానాస్థివరజంగమాదులనునర్తనారితఁజేయించుటక
 మానుకడతలదిదవుఁడనిన, నర్మనించిపూజించిని
 త్సానందానయవైభవించెదరుగాదావేళుగోపాలకా 61

(తీరములు)

~~ప్రీతిలానానావిధావతారములవలె జన్మించి యుండుచున్నా~~
~~ప్రీతిలానానావిధావతారములవలె జన్మించి యుండుచున్నా~~
~~ప్రీతిలానానావిధావతారములవలె జన్మించి యుండుచున్నా~~

ప్రీతిలానానావిధావతారములవలె జన్మించి యుండుచున్నా
పతులంజేసి సురాసురాదులుగవే, భాగించి నానామహా
పతులంజేసి సరళధాతులనాగి, బాలించి లాలించుటక
న్ది తిరికి మూలమున వకావయపుడు, ప్రవణుగోపాలకా62
సరసజూపుడు పంచభూతములున, కృత్రంబులుకేసిన
కరకాలమున నటెలామునుగు మార్కండేయమునాదులం
గరుణంబుచుటజేసి శాశ్వతుఁడై నన్నట్లుచున్నావన
సరివణిక్కుడు వడుగుదెబ్బనద, శావణుగోపాలకా63
మొదటబ్రవణిను సృష్టిజేసి తిరికి నమూలంబవేదకులు
జాడలంజేసి లయంబానట్లుకతనకమువప్పకలాడంచునో
విదవర్చుకవిను తింతూరిల్లుపుడున, విశ్వేశ్వరత్వంబునా
మదిలానపదపద్యములని వివిస, నల్లినంపుగోపాలకా64
సంతానార్థముమృదునార్థముగయ్య, పక్షతవర్షాతపా
తనంతస్పర్శనవారణార్థముననా, తంబొలియుద్ధాహముల
శాంతింబొందఁగనంబరాస్త్రములుప్రవృంబండు మర్నాళిక
సంతాపంబుననిచ్చి ప్రాచెద పభాస్వమూపగోపాలకా65

నమాయామహామంబురగినపుడైనరజసంభూతుడు
భీమాదిత్యకువేండులుకవివశులే, భీతిన్లీమూర్ఖునియే
మహాకృత్యములచరంచెదరు వేయింగాంచలేరక్కటా
సామీగలఁతులెటుంశలేరనుటలాక్ష్యర్థంచెగోపాలకా ? 66

నామాయంశననరరట్టిఘనుల, నర్థాయంచువివృత్తుతో
సామీపన్మిత్రితాతడలైనను (గ్రస్తుంబంచుభాషించెన
వామోదంబునసర్వతోముఖగరి, వర్షారముంజూషగా
క్షేమంబందెనునదుమాయవిడఁగా, శ్రవణుగోపాలకా ? 67

రంభారంబునజేవుడంగనకు (దానింపారజన్మించుటల
బాలుండౌటకుమారుడౌటతరుణప్రాయప్రవేశగామినీ
లంబండౌటజరాసమేతుడయ్యెలంజేరుటలృథ్వకం
భోతాత్మలప్రవచిత్రమాయకకుణాభవణుగోపాలకా ? 68

శ్రీరామాపత్యయనాదిపురుషశ్రేష్ఠుండవైయుండన
చారిత్రంబుదెలనెఱింగియునుమన, సర్వజ్ఞుడౌమారయో
వారాణంబుననిన్నుడౌసేవిమల, జ్ఞానంబునగడమభా
నారాధారయటంచుజోతకడ (బ్రాహ్మణులగోపాలకా ? 69

తేవందపుజనింపఁభూమిననిప్ర, తనవిడితేకృష్ణుడౌ
సావిధమోహముజెందినినుటచిభాషానాథుడనుతుడై
గోవరాధ్యకులకవారిచియటప్రగనర్థకమకజ్ఞానయే
సేవించెంశదనిన్నుమాయవిడఁగా, శ్రవణుగోపాలకా ? 70

కడిమికి బిలుడ వమమ్మనమ్మ దుసురాగంబిచ్చైకొన్నగా
దడ రక్షిగొల్లులుభక్తి యూజలిడునా, కాదిచ్చినా ఘం ఘన
కడిమికి బిలుడ వమమ్మనమ్మ దుసురాగంబిచ్చైకొన్నగా
దడ రక్షిగొల్లులుభక్తి యూజలిడునా, కాదిచ్చినా ఘం ఘన
యడిమా యావశుడైనదాచలెపెగ్గి, ఉమ్మయవ ఉంగన
యడుసుందమ్మలెగ్గినా **దవీలద** వా భక్తగోపాలకా 71
పసివారున్న వమందిపాలడు **బుచ్చ** బాలింతలెంతమాం
బసివారిని దనాదలెకవపై, పాలిచ్చిపోవ్విం-చుట
పసిలెనమ్మ దుమందులిచ్చి మజియం ~~బుచ్చ~~ **బద్ధసంబుగారిం-చుట**
రసికానై సరనడుమా యగ్గిరస్సు త్తగోపాలకా 72
తనుసంబంధులుభక్తిరంపన నివృత్తంబుల ప్రభుత్వంబులా
యననానిల్లుటగాంచిదవంముజరా, వాన్మయుగా **బుచ్చ** ~~బుచ్చ~~
వానిబద్ధుండగుగాని మానవుడున్నట్లుం పతెడయైన
ఘన మాంయ బలమంచు నంచెదజ్జన, త్తలనెగోపాలకా 73
సురకైయొక్క (డువెబకైయొక్క (డువె, జూదానకైయన్నసం
దరికైయొక్క (డువిబ్బికైయొక్క (డువా, రాసిద్ధికైయొక్క (డుక్
భరలా **బ్రాహ్మ** మునిచ్చు-చుందురుభవద్దా సార్థియొక్క (డు
బరగంజాలడుమా యగాదకమణా, పారిగోపాలకా 74

శాపాలకా షష్టమోరశతకము

ధనధాన్యంబులవారేమైనజనికాం, తంబందునుండంగదు
 తునుజుండెన్మృతాధుజింపడు కుటుంబస్యమమల్లాట(గా)
 దిననదంబరమైననయదురుజా, ధనాంగు(డై-వత్తు)న
 జను(డిట్టా)టయునదుమాయగదభాస్వద్దేవంగోపాలకా ౭5
 తనవారుంచెరవారుచిన్నలును(బె), ద్దలమం(పు)లుకభూమిన
 లినవారుంగనువారుశూరులును(నూ), లలుకబుధాగ్రీసకుల
 మన(గొప్ప)రింపగాంచి తమకే, మాటిందటస్తిం(చు)జా
 వనియోజింపరు మానవాధములుమా, యజ్ఞేందిగోపాలకా ౭6
 యైతిమి(దంచి)తేవైశరశివసుమర్, నేషిత్వముంగారంచియు
 ధరితినాథారు(డై)వైసుభాక్తవయిప్రతిభరువైశ్చయమై
 సతతంబున్మనరత్నకుండవసుమర్, సావమిత్వముంజేందిజే
 వతతింబ్రాతువునాల్లనైదుగతులన్, భాసిన్దిగోపాలకా ౭7
 యైతినపు(డై)వైశరశివసుమర్, నేషుండనైజ్ఞాతనై
 యుతిభక్తినిజభాగ్నైస్త్వమునుని, తనదయమైభాగ్నై
 గతిదేవయనువా(డై)వైశరశివసుమర్, గాబట్టిమదభావమం
 దతిమోదంబుననిల్చికావ(ద)గుని, తననందగోపాలకా ౭8
 ఇలభాక్తలత్వమురత్నకత్వమునుభక్తలత్వంబుజ్ఞయత్వమా
 వలెనేషిత్వశరశతలమతివేత్ప్రత్నంబట్టు లాభయతా
 కలనంబాపయిసావమిభావమరయంగాన్సంబంధముల
 వెలయున్జేవులతోడ(దొ)మ్మదగుమర్వైశ్చరశివగోపాలకా ౭9

ధరణింబుత్రులు నెప్ప ముందును జ్ఞాతవభార్యలారతిగా
 వరదహంబులరక్షణమందును స్వత్వప్రాప్త్యులాభయతా
 ధరులుకభాగ్యులునొచ్చుచువవతిని, తొంచెన్మనంబంధమువ
 చొరయునదామొదిరుపులందలపెన్, తొనిట్లుగోపాలకా ౧౮౦
 అరయకలక్ష్యైకి నమనంతతముభార్యనభిక్షుసంబంధమ
 స్థిరమై యొప్పును మద్దవా ర్థిసుతమర్జితవాళివేదనిత్యమై
 పరఃసుంగారదేజగానమాత్రసుతసంబంధంబుభావంపత
 కరియెనాశమునందెరావణుడుకలన్దెకాంగగోపాలకా ౧౮౧
 పరఃగణదేవులునమభార్యలగుసంబంధంబునైజంబుగా
 స్థిరమైనుండెనుగానఘోరనఖనదివాంగసాందర్యసా
 గరప్రారంబునదేలిదృష్టపరమురాగః, గుఱ్ఱయొప్పట్టిన
 చరణాఞ్చంబులునొల్చి(బత్తియగుచుం నేర్వకగోపాలకా ౧౮౨
 జారతంబును, ఘోరమున్నతిపయకసంసారివైయుండునన్
 సుంరిగ్రామణులుకనుకరమునిజున్నన్తమంబులుకభక్తితో
 నారాధించిబ్రవృత్తిచారియనిన, తానధారుడంచునొ
 దారజ్ఞాననిధానమంచు, బరమాత్యైవణుగోపాలకా ౧౮౩
 గతకాలంబున(బ్రాహ్మవనికరకరిగంబంటిచాధింపఁగా
 సతులుంబుత్రులుపుత్రకామణులుప, జ్వరజ్వరిదురిషంపఁగా
 మామజ్ఞానయనికెప్పసంచయములల్లాడంగఁబ్రత్యక్షమై
 బ్రతుకంజేసితిగాదెనన్నుఁగరుణా, పాశణగోపాలకా ౧౮౪

గోపాలకావ్యేతరశతకము

ప్రకాశం యశశామయంబు సులభం, పామంబుగా బాపి మ
తల్లి) లాంబువ నిలచెట్టి నావిపుడుతుం, నంబందునాభలమై
చాణాచైవగపిచ్చుమన్నదిరుజాభారంబువారిం చివి
నర్తలాంబాప్పసుంబువయగేద్రజనత్రాణగోపాలకా ? 85

~~తొలిదామందపమంబుగా బిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా~~
~~చిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా బిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా~~
~~చిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా బిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా~~
చిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా బిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా

తొలిదామందపమంబుగా బిలిపింపె, తొలిదామందపమంబుగా
వలవిదానకవితాయశస్సులనున, పాదారవిందంబులం
దలఘుప్రమజనింపజేసితివనె, యన్బాప్పసత్సంతతిం
గలుగంజేసియుండెంపునెసితివానింగలనాణగోపాలకా ? 86

పనిలేదొక్కటిన్నకునావలనన, భవునండనాకానుపా
వనశిలుండువాప్రకాము (ఉప్పస్వరవిసావిమిత్రయండిన
స్వనురాగంబునజేరఁబనిభవద, యాస్తానమావత్ప్రముఖ
కనఁగొల్పెరంబులిచ్చితివవ, కలనాణగోపాలకా ? 87

నేచప్రసాదమవరసుభావు (ఉసుమ, స్వదాత్మలాగోరికా
కాచంద్రాననపథుగంధియనివ, కంజేరిప్రమించి స
రభచారంబులునెప్పుచందమునన, వాపుత్రినేన్దులుమక
నీచాతుర్దముసూపినావుగదవారెన్నువనగోపాలకా ? 88
పతితాత్మండనినెన్నెటింగియునుసం, భావించిచేపట్టినా

వతికారుణ్యముచేతనశ్చతనస్యమనీషకకాదినా
 మతివాన్మేమాములకనిరంతరమునైర్మల్యంబు(గావంచినం
 తతమునపదభక్తిలానివిపేమో,దంచముగివాలకా ౭89
 కరుణాకమామకమందిరంబునను(బ్ర)శ్చకరుక్మితదేవితో
 వరసలొంగినతొరమారమణితో,వాతొచ్చవసావీమతో
 బరమానందముతోవసించితివిమ,తొప్పపంబులావత్తులు
 బరిమార్చిందలపాస్తికాదకరుణా,పారణగివాలకా ౭90
 తమమైనావమదాత్తుజాసుతులకా(భ)సవిగ్ధభాషాబోధ్యుడ
 విమలజ్ఞానమొసంగిభాగవతమునవిష్ణునతకామాయణం
 బమలంబైతరుభారతంబునునవ,దాంతంబులాదల్పిని
 త్రముయ్యుప్పొత్తుదభక్తినిచ్చితివిపా,దైతనారిగివాలకా ౭91

చిరకాలంబునువృద్ధిలేకబలునా,సింజెందు-మన్నట్టిమ
 ద్వరవంశమును(బెంపుససితివిన్,వార్తరివారిల్ల(గా
 పరివైరాగివారుండవైనిరతమునభవన్మనోవత్తంబులం
 బరకాలందులసంగుమయ్యకరుణా,పారణగివాలకా ౭92
 పరయోపావళివై(బరంశ్చములవై(బాపిప్పిమర్యాదవై
 బరవిత్తంబులవైబృధాత్రియలవై,వర్తించునాడువైశ్
 బరవాజ్ఞానసములనిరంతరమున్,పాదాబ్జమన్నంబుతో
 కరణింజయుము-చిన్నిపూలుగిమయం,గలగివాలకా ౭93

మదెరయింపుదుషారవోనమయి, ద్వితాభమయిండునా
మదయెడనవుకోలేబీరావయవము, ల్లాభంగనినాల్లున
పదముల్లానకమోహముందితనినా, భాగస్వమిపుండ్ర
యదెలాంధించితివింకోవడమమవర, యింనుల్లు గోపాలకా 294
గురుసంసారపయోధిలామనిగి-చి, మ్మల్లాం-చునాకోగతి
దరి-చందానలభించినాడవిదనా, దౌర్భాగ్యముంచాపిన
చరణాబ్జంబులఁగట్టెవైచిడుతిని, చూరమమవనప్రభా
వరహంసంబులపైదు-చీంకఱపుమో, పల్లెలుగోపాలకా 295
సితయెడఁబెళ్లముగిస్తొనఫలములు, క్షేరంబుపూవాడులం
చితదుగ్ధాన్నములడ్డుకంబులులస్తచ్చిస్తుచ్చులమెక్కఁగా
నతియైనంజువితప్పిపోవుభవదయంబునకవల్లింపఁగా
స్మృతిజిహ్వదులకుడనవనకు-చురి, చ్చక్షువణుగోపాలకా 296
భువిదిగ్భస్మఁడనాదిభిన్నవసువల్లుండేరి వానడుమున్
నవనైక్యపములకగడించిబవలుళా, నందంబుగాంచంగదా
రవిసూర్యశశువర్ణచలుఁడవుల్లప్రణాదకుఁడతావన
స్థపయగల్గినసులాక్షులైవలయరా, దావణుగోపాలకా 297
ప్రతిభకుండుమవరధనాధిపతికొడ్డి, భాషావధుమేళ
పటికొడ్డి సంగమనలుదేవపతికొడ్డిభవనమ్మఁడనాబ్రహ
ష్టతికెంబరుతరాజపుత్రపతికెం, బద్మాలయదేవికెం

బతియెప్రచుభవత్పరత్వమునుసంభావించుగోపాలకావ్యం 98

పతివేదపితవేదతల్లియునుసత్పుంధూత్తరంచేపనా
మతివేదభృతవేదదేవతచేదమాతృత్వమున్నవన
దేవతవేదస్మృతివేదజ్ఞానమువరాగంచేపసత్పుణ్యసం
పాతివేదస్థితివేదయంచుబలుమాతృత్వంతుగోపాలకావ్యం 99

స్థలమోవేదలమోవేదస్మృతనవేదగంచేపనిర్మలమృ
ద్ధులమోవేదలమోవేదత్రాయబతునాభాగ్యంబుభాగ్యంబున
త్తులమోవేదలమోవేదసస్సములుసంతోషంబునవేదతపం
భలమోవేదలమోవేదయంచుమదితాభావించుగోపాలకావ్యం 100
ధనమోవేదలమోవేదదీపకదగంధంధావేదలంగూర్వనా
ధనమోవేదతపనయరూప్యవరరత్నప్రణానార్జింపవి
త్తునమోవేదలమోవేదస్మృతచయసంభానంబుగావించిజే
వనమోవేదలమోవేదలమోవేదవేదవేదవేదవేదవేదవేదవేద
నినునవేదకనిపింపజేయవేదగ్రానవాగ్విధాజానయ
ననునానావిధయోగమార్గములగ్రానంజాలకట్టెటదు
ర్జనుఁడొననుకనంగజాలననుచుంజాటింపగ్రానలచ
యననయమృతదదర్శనంబానగుమృతవేదగోపాలకా

చనయెఁగూరిసమరభవత్పదవేదజధాననయమృతం 102

యనుమాంలాకృతి^{నోక}నాటికిని(బ్ర), త్వంబుగావచ్చిపా
 వను(గావించివరంబువయవిదిసాపాపంబాననిర్దయా
 జననంబాతలవాయ(జూలనుగదా) సర్వశగోపాలకా? 103
 నాకైవర్షముమామకేనమనునా, నాస్త్రుముకభక్తి, న
 కకాలంబునమోదమాయవనిన, ననాడుభావంతునా
 వారకాత్మిన్దముమానికేరకభిత్, వార్వారమువచాలకా
 నకాలాపమలట్లునకొనుమువకా, నిర్భయగోపాలకా? 104
 వసంకల్పముచేవసించితివోన, వినత్తిష్ణనాలానసం
 తోసంబాష్ట్ర(గఁగొన్నివాంఛితములం, వారంబుగానిర్వివి
 దానీసామర్థ్యముసంగి కావ్వరచనా, దార్థ్యంబుగల్గించిమో
 న్నొసక్రింగలిగించినావు శుభదంభయైప్పగోపాలకా? 105
 వరమత్తభములందుమాంధ్యమునువో, వంజేసికాశ్చులభ
 కరవృత్తంబు(దొలంగఁజేసి నవిత్తా, కన్నకృతింబుల్లినా
 దరభావంబుననకొసంగి తినికాం, తంప్రతిఁజేపట్టిచె
 చ్చైరమద్యంభలుదర్శుమయ్యగుణకా శివణుగోపాలకా? 106
 భరప్రవంకటదంసనామమునన, దాసుంకన్దేమాల్లా(గాఁ
 పురముంజేయ(గఁబూడివాడమననుం, బ్రావంగవిచ్చెసిను
 స్థిరవాసంబానరించివావుగదసు, శ్రీలాంప(గాఁజేసిచె
 చ్చైర(గీర్తింబాదలించియుత్సవములం, జేమాల్లాగోపాలకా? 107

లలితయశాలయమందు నిత్యము నమూర్తిలై నభూషణచయం
 బులుష్ట్రంబులదభ్రరత్ననిచయంబులకుష్టగోగయములే
 బలువారాంబులుమంటపబులధిక్రప్రాకారము ల్గాపురం
 బులునిర్మించి మహాత్మవంబులాలయంబుగ్నాష్టోత్తరశతకము

